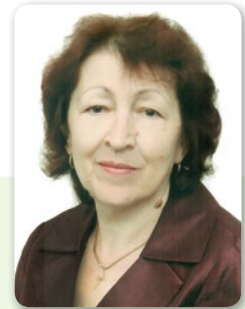

ЯК І НАВІЩО СТАВИТИ ЗАПИТАННЯ

Тренінг з розвитку критичного мислення для педагогів

Раїса МАТОНІНА, вчитель-методист, тренер Освітньої платформи “Критичне мислення”, вчитель початкових класів, ЗОШ № 24 ім. О. Кобилянської, м. Чернівці

Чому так важливо навчити дитину правильно ставити запитання? Бо це вміння — єдиний спосіб прокласти шлях від відомого до незвіданого і, зрозуміло, визначальний елемент критичного мислення.

Запрошуємо на тренінг, який покаже, як точні, правильно складені запитання допомагають відкривати глибини знань.

Тема. Запитання — один із механізмів формування навичок критичного мислення.

Мета. Ознайомити вчителів початкових класів з методами розвитку критичного мислення. Показати можливості застосування запитань у формуванні критичного мислення. Навчити використовувати систему запитань для дослідження предметів або явищ. З'ясувати зв'язок між розумовими операціями та запитаннями.

Матеріали та обладнання: аркуші для роботи в групах, маркери, стікери, фліп-чарт, плакати для вправи “Очікування” та “Займи позицію”.

Хід тренінгу

1. Вступна частина

1. Емоційне налаштування на роботу

— Життя людини ХХІ століття насичене інформацією. Кожного дня ми сприймаємо, аналізуємо й передаємо величезні обсяги даних, і як тут обійтися без запитань. Запитання — це форма мислення, у якій виражена потреба в інформації. Мислення високого рівня — це вміння ставити запитання по суті. В першу чергу необхідно вміти чітко сформулювати запитання, на які ми хочемо знайти відповіді. Від цього залежить, що шукатимемо і в якому обсязі. Сьогодні на тренінгу ми дізнаємося про таксономію Блума, з'ясуємо зв'язок між розумовими операціями та запитаннями, навчимося цілеспрямовано ставити запитання, які розвивають критичне мислення.

2. Знайомство. Вправа “Ім'я та характер”

Учасники тренінгу стають у коло. Кожен з них називає своє ім'я і ту позитивну рису, назва якої

починається з першої букви імені. За відповідь тренер висловлює подяку кожному. В кінці підбиває підсумки вправи.

Орієнтовний зміст слів тренера

Як бачимо, в кожного з нас є позитивні риси, які можуть допомогти у вчительській роботі. Для педагога дуже важливо вміти розв'язувати проблемні ситуації і використовувати у професійній діяльності свій природний потенціал.

3. Вправа “Пересаджування”

Аби активізувати групу й підготувати учасників до виконання наступних завдань, тренер просить їх підвестися й помінятися місцями відповідно до певних умов.

Орієнтовний зміст умов

- У кого добрий настрій.
- Хто любить співати.
- Хто вважає, що вміє мислити критично.
- Хто має друзів серед присутніх.
- Хто має педагогічне звання.
- Хто любить читати.
- Хто має брата чи сестру тощо.

4. Вправа “Очікування”

Учасникам роздають стікери у формі зелених листочків. Тренер просить написати на них, чого саме кожен чекає від тренінгу. Після цього учасники зачитують свої написи і прикріплюють папірці на підготовлений тренером плакат із зображенням кошика.

— Які думки викликає у вас цей перелік очікувань?

5. Складання правил роботи в групі

Тренер повідомляє, що група має домовитися про правила ефективної співпраці. Учасники

пропонують правила, які обговорюються і записуються на фліп-чарті.

Орієнтовні правила роботи

- Говорити по черзі.
- Бути толерантними.
- Висловлюватися стисло.
- Бути позитивними.

6. Вправа “Займи позицію”

Ведучий пропонує учасникам, ставши біля відповідної таблички (“За”, “Проти”, “Це запитання для мене складне”), продемонструвати свою позицію щодо питання “Чи важливо вміти ставити запитання”. Після того як учасники зроблять вибір, представники груп обґрунтовують свою позицію.

Вислухавши всі міркування, тренер запитує, чи не змінив хтось із учасників свою думку. Якщо так, то вони мають право переміститися до інших груп.

II. Основна частина

1. Інформаційне повідомлення

Орієнтовний зміст повідомлення

Запитання — це звернення до когось, висловлювання, що виражає потребу уточнити або отримати нову інформацію. Виконує дві основні функції: комунікативну й пізнавальну. Без запитання немає і не може бути пізнання. Школа має вчити дитину не тільки відповідати — вона має навчити запитувати, оскільки це вміння формує здатність відділяти відоме від невідомого, визначати об’єкт пошуку. Запитання — це інструмент, за допомогою якого учень пізнає світ. Саме задля розвитку критичного мислення треба навчити дітей ставити запитання.

Пам’ятайте: **запитання важливіше за відповідь!** У сучасному світі набагато легше знайти інформацію, ніж поставити запитання, що допоможуть розв’язати проблему! Можна впевнено сказати, що запитання стимулюють до міркувань.

Використання запитань високого рівня на аналіз, синтез, оцінку дають учителю змогу ефективно розвивати критичне мислення учнів. Уміння педагога формулювати такі запитання — обов’язкова умова цього процесу. Вчитель також має навчити дітей формулювати запитання різного рівня в процесі дослідження того чи іншого джерела знань. Без сумніву, всі види запитань важливі й корисні, бо ведуть до мислення різними шляхами кризь широченний простір мисленневих процесів, навчального досвіду. Педагог має провести учнів за допомогою запитань від найпростішого рівня мислення до найскладнішого, навчити їх ефективно використовувати свої знання та ідеї на практиці. Тому так важливо навчити учнів правильно ставити запитання.

- Що нового ви дізнались про запитання?
- Чи цінні ці знання для вас?

2. Вправа “Мікрофон”

Тренер запитує учасників, які б вони поставили запитання учням за казкою “Колобок”. Вислуховує відповіді, і якщо це запитання репродуктивного характеру, тобто на відтворення змісту, які є в методичних

посібниках для вчителів, то повідомляє, що це запитання нижчого рівня.

3. Ознайомлення з таксономією навчальних цілей та результатів Б. Блума (робота в групах)

Усі групи отримують для ознайомлення картки з однаковою інформацією, читають її і готують на основі неї по три різних запитання для інших груп.

Орієнтовний зміст інформації

Американський психолог Бенджамін Блум розробив класифікацію рівнів мислення, яку назвав **таксономією**. Він розмістив розумові вміння в ієрархії від простих до складніших у вигляді піраміди. Внизу її містяться знання, розуміння й застосування. Ці рівні Блум назвав мисленням низького порядку, але саме на них базується вся піраміда. Психолог установив, що між рівнями мислення й відповідями на запитання, які ми ставимо, є безпосередній зв’язок. Більше того, самі запитання утворюють ієрархію, цілком відповідну таксономії мислення. При цьому важливість запитань не залежить від місця в ієрархії, оскільки вони демонструють різні способи мислення.

Таксономія навчальних цілей та результатів Б. Блума

Навчальна мета	Результат, якого досягають учні
Знання	Запам’ятовування і відтворення змісту навчальної інформації, зокрема фактів, понять, термінів і теорій
Розуміння	Здатність сприймати викладене й передавати в іншій формі (іншими словами, у вигляді графіка тощо), визначати зміст інформації, прогнозувати, ґрунтуючись на раніше отриманій інформації
Застосування	Уміння застосовувати в новій ситуації раніше засвоєні знання, без підказки вчителя застосовувати теоретичні знання в конкретній життєвій ситуації
Аналіз	Уміння ділити матеріал на окремі складники, порівнювати частини, встановлювати взаємозв’язки, логіку, класифікувати, розуміти модель та структуру їхньої організації
Синтез	Здатність до творчого поєднання частин або елементів у нове ціле з іншими властивостями
Оцінювання	Уміння давати кількісні або якісні оцінки, застосовуючи критерії чи стандарти, та формулювати ціннісні судження про ідеї, дослідження, рішення й методи

Учасники груп обмінюються запитаннями.

4. Практична робота в групах

Кожній групі тренер дає картки із завданнями та 6 смужок із записаними на них дієсловами. Використовуючи їх, педагоги можуть організувати діяльність учнів на різних рівнях мислення.

Завдання учасникам: побудувати за допомогою цих карток піраміду Блума (див. схему).

БУДУЄМО НОВУ ШКОЛУ РАЗОМ

Журнал “Учитель початкової школи”

пропонує на допомогу педагогам
сучасні методичні матеріали

ЗАОЩАДЬТЕ до 10%

- 1 Заходьте на сайт upsh.com.ua
- 2 Оформлюйте онлайн-передплату на журнали “УПШ” та “Джміль”
- 3 Щомісяця гарантовано отримуйте надійну методичну підтримку!

ІНДЕКСИ для передплати на пошті

“УПШ”
Індекс 89869

+

“Джміль”
Індекс 40295

=

Комплект
Індекс 68604

ЗУСТРІЧАЙТЕ У 2019 РОЦІ

Спецвипуски, що представляють кращий досвід педагогів Львівської та Сумської областей (№2, №9)

Тематичні номери:

- Унікальні місця України (№6)
- Емоції та почуття (№12)